

Sygn. akt V KZ 38/18

POSTANOWIENIE

Dnia 23 sierpnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Matras

w sprawie **M.O.**

skazanego z art. 56 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 23 sierpnia 2018 r.

zażalenia skazanego

na zarządzenie upoważnionego sędziego Sądu Okręgowego w Z.

z dnia 21 czerwca 2018 r., sygn. akt VII Ka .../14

w przedmiocie odmowy przyjęcia kasacji

na podstawie art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 530 § 3 k.p.k. i w zw. z art. 518 k.p.k.

p o s t a n o w i ł:

uchylić zaskarżone zarządzenie i sprawę w tym zakresie przekazać do ponownego rozpoznania Prezesowi Sądu Okręgowego w Z.

UZASADNIENIE

W dniu 13 maja 2014 r. Sąd Okręgowy w Z., sygn. akt VII Ka .../14, po rozpoznaniu wniesionych apelacji wydał wyrok, którym utrzymał w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Z. z dnia 21 stycznia 2014 r., sygn. akt II K [...] /13, uznając apelacje oskarżonego i jego obrońcy za oczywiście bezzasadne. W dniu 16 maja 2014 r. obrońca skazanego adw. P.Ż., który był na rozprawie odwoławczej, złożył wniosek o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia ww. wyroku (k. 737). W dniu 12 czerwca 2014 r. odpis wyroku z uzasadnieniem doręczono obrońcy, ale ten nie wywiódł kasacji (k. 747).

W dniu 30 sierpnia 2016 r. do Sądu Okręgowego wpłynęło pismo skazanego M.O., w którym zwrócił się on o przesłanie mu wyroku wraz z uzasadnieniem w sprawie II K [...] /13 (wyrok sądu pierwszej instancji), ponieważ, jak oświadczył, nie zgadza się z wyrokiem, w którym orzeczono wobec niego karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności. W odpowiedzi na powyższe skazanemu przesłano odpisy wyroków wraz z uzasadnieniami wydanych w tej sprawie przez sądy obu instancji (k. 765).

Pismem datowanym na dzień 30 września 2016 r. (data wpływu do S.O. w Z. - 28 listopada 2016 r. – k. 768), stwierdzając fakt odebrania odpisu wyroku sądu II instancji wraz z uzasadnieniem w dniu 29 września 2016 r., skazany wyraził wolę zaskarżenia orzeczenia sądu odwoławczego i zwrócił się o wyznaczenie obrońcy z urzędu celem wywiedzenia kasacji w tej sprawie (k. 771v). W dniu 27 października 2017r. (data prezentaty - k. 786) skazany ponowił pismo wobec braku reakcji ze strony wskazanego w piśmie sądu.

Zarządzeniem z dnia 8 grudnia 2017 r. Przewodniczący VII Wydziału Karnego Odwoławczego wyznaczył skazanemu obrońcę z urzędu w osobie adw. P.Ż. celem rozważenia podstaw wniesienia kasacji (k. 786 i k. 795). W konsekwencji tego postąpienia wyznaczonemu, w celu ewentualnego sporządzenia kasacji, obrońcy doręczono (zgodnie z zarządzeniem k. 795) poza odpisem zarządzenia także wyrok sądu odwoławczego wraz z uzasadnieniem. Podjęta decyzja wskazywałaby na ponowne otwarcie drogi do wniesienia kasacji przez wyznaczonego z urzędu obrońcę skazanego. **Odpis tych pism obrońca z urzędu (ten sam adwokat, który był obrońcą skazanego z wyboru i nie wniósł uprzednio w 2014 r., kasacji – uw. SN) otrzymał w dniu 3 stycznia 2018 r. (k. 797).**

Pismem z dnia 20 lutego 2018 r. (k. 798) skazany ponowił wniosek o wyznaczenie mu obrońcy z urzędu w celu sporządzenia kasacji, informując, że poprzednio wyznaczony obrońca nie odpisuje na jego listy, nie ma z nim kontaktu, wskutek czego skazany nie ma wiedzy, czy w jego sprawie złożono kasację.

Postanowieniem z dnia 13 marca 2018 r. odmówiono uwzględnienia wniosku skazanego o wyznaczenie mu nowego obrońcy na etapie postępowania kasacyjnego. W uzasadnieniu postanowienia wskazano, że w dniu 7 marca 2018 r.

(po dwóch miesiącach od otrzymania odpisu wyroku i to na skutek interwencji skazanego – uw. SN) obrońca skazanego złożył kasację wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu do jej wniesienia, a ponadto o niezasadności wniosku przesądza to, że termin do wniesienia kasacji upłynął w dniu 12 lipca 2014 r. zaś termin do złożenia wniosku o przywrócenie terminu do złożenia kasacji upłynął z dniem 29 sierpnia 2016 r. (k. 800).

Zarządzeniem z dnia 13 marca 2018 r. upoważniony sędzia Sądu Okręgowego w Z. (ten sam, który wydał postanowienie z dnia 13 marca 2018 r.) w oparciu o przepisy art. 126 § 1 k.p.k. i art. 122 § 1 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k. uznał za bezskuteczny wniosek obrońcy skazanego o przywrócenie terminu do złożenia kasacji (k. 808-809). Powodem zaniechania merytorycznego rozpoznania wniosku obrońcy i wydania decyzji o bezskuteczności wniosku było przekroczenie siedmiodniowego terminu zawitego, o którym mowa w art. 126 § 1 k.p.k., albowiem termin ten, w ocenie sędziego, minął – przy najbardziej korzystnej dla skazanego wersji – w dniu 29 sierpnia 2016 r., a zatem nawet gdyby obrońca złożył kasację w terminie 30 dni po tym jak w dniu 3 stycznia 2018 r. otrzymał odpis wyroku sądu II instancji wraz z uzasadnieniem, to i tak byłaby ona złożona po terminie.

Następnie, zarządzeniem z dnia 21 czerwca 2018 r. ten sam sędzia Sądu Okręgowego w Z., który uznał za bezskuteczny wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia kasacji, odmówił przyjęcia kasacji obrońcy skazanego M.O. - adw. P. Ź. z uwagi na wniesienie skargi po upływie 30 dniowego terminu (k. 815).

Zażalenie na powyższe zarządzenie wniósł skazany podnosząc swoją nieobecność podczas ogłoszenia wyroku sądu odwoławczego, nadto opisując czynności podejmowane przez niego w tej sprawie oraz bezczynność i błędy obrońcy. Podsumowując, skazany wniósł o umożliwienie mu wniesienia kasacji w tej sprawie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z uwagi na treść art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k. i art. 530 § 2 k.p.k. zakresem kontroli w trybie zażaleniowym były wszystkie kwestie, które stanowią podstawy odwoławcze, a to z uwagi na status podmiotu skarżącego (strona nie będąca adwokatem lub radcą prawnym). Ponadto, trzeba także mieć na uwadze, że o zasadności zażalenia na zarządzenia o odmowie przyjęcia kasacji może

decydować sposób procedowania co do kwestii, która stanowiła w istocie o konieczności wydania zaskarżonego zarządzenie o odmowie przyjęcia kasacji, a to z uwagi, iż niektóre z tych kwestii nie mogą być poddane kontroli w trybie instancji (np. odmowa ustanowienia obrońcy lub odmowa przywrócenia terminu do wniesienia kasacji - art. 528 § 1 pkt 2 i 3 k.p.k.). Tak patrząc na przedmiot zaskarżenia trzeba na wstępie zwrócić uwagę, że odmowa przyjęcia kasacji nastąpiła z uwagi na wniesienie jej po terminie (k. 815). Z treści zaskarżonego zarządzenia nie wynika wprawdzie jak określono koniec terminu do wniesienia kasacji i jak odnotowano dzień jej złożenia, ale wszystkie te okoliczności wynikają z treści wydanego przez tego sędziego zarządzenia o uznaniu za bezskuteczny wniosek obrońcy skazanego o przywrócenie terminu do wniesienia kasacji (k. 808-809). Ujmując rzecz w największym skrócie, sędzia ten uznał, że skazany o treści wyroku odwoławczego dowiedział się najpóźniej w dniu 22 sierpnia 2016 r., a zatem termin do złożenia wniosku o przywrócenie terminu minął w dniu 29 sierpnia 2016 r. (wniosek został złożony w dniu 6 marca 2018 r. – uw. SN; k. 807). W istocie więc to decyzja o uznaniu wniosku o przywrócenie terminu za bezskuteczny (art. 122 § 1 k.p.k.) zamknęła skazanemu możliwość wniesienia kasacji. **Odpis tego zarządzenia został doręczony tylko obrońcy skazanego, adw. P.Ż.** (k. 810), chociaż skazany także winien odpis tego zarządzenia otrzymać stosownie do dyspozycji art. 100 § 4 k.p.k., albowiem przysługiwało mu prawo do wniesienia zażalenia, niezależnie od wyznaczonego dla niego obrońcy z urzędu (co do możliwości zaskarżenia – por. uzasadnienie postanowienia SN z dnia 6.03.2003 r., II KZ 5/03, LEX nr 75364). Doręczenie odpisu tego zarządzenia skazanemu z pouczeniem o zażaleniu było nie tylko konieczne z uwagi na treść wskazanej normy procesowej, ale w realiach tej sprawy jawiło się jako kluczowe z uwagi chociażby na sposób wykonywania swoich obowiązków przez adw. P.Ż. **Otóż ten sam adwokat był obrońcą z wyboru skazanego w toku postępowania karnego, wziął udział w rozprawie odwoławczej, złożył w terminie wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyrok na piśmie i jego doręczenia, a następnie po jego otrzymaniu nie wniósł kasacji (!).** Ten sam adwokat zostaje wyznaczony – pomimo zakończenia postępowania okołokasacyjnego (brak wniesionej kasacji strony) – skazanemu jako obrońca z urzędu i nakazuje mu się ocenić podstawy do

wniesienia kasacji, **choć przecież pismo skazanego z dnia 30.09.2016 r. (k. 768 i nast.) winno być potraktowane jako osobista kasacja i powinno zostać już wówczas wydane zarządzenie o odmowie jej przyjęcia** (nie było potrzeby prowadzenia postępowania w kwestii braku formalnego kasacji i wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu skoro kasacja obarczona brakiem była po terminie – termin ten minął 12 lipca 2014 r. –uw. SN). Tymczasem, wyznaczony zupełnie zbytecznie obrońca z urzędu, nie tylko, że nie sporządza w terminie (choć brak w zarządzeniu określenia dla niego terminu 30 dni-uw.SN) kasacji (niezgodnie z przepisami otwarto mu ponownie tę drogę; uw. SN), **ale o swoich obowiązkach dowiadyuje się od zaniepokojonego rozwojem sytuacji procesowej skazanego**, który żąda wyznaczeniu mu nowego obrońcy z urzędu (!). Już chociażby te okoliczności wskazują, że ten wyznaczony z urzędu adwokat miał bardzo poważne problemy z terminową realizacją swoich obowiązków, co przełożyło się zapewne na niezaskarżenie zarządzenia o uznaniu wniosku o przywrócenie terminu za bezskuteczny. Skoro zatem skazany nie miał możliwości zaskarżenia zarządzenia o uznaniu za bezskuteczny wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia kasacji, to trzeba stwierdzić, iż zarządzenie to nie uzyskało cechy prawomocności, a to oznacza z kolei, że stwierdzenie w zaskarżonym zarządzeniu o odmowie przyjęcia kasacji, iż jest ona wniesiona po terminie jest przedwczesne i nie poddaje się na tym etapie kontroli. Konieczne jest bowiem przeprowadzenie czynności poprzedzających, t.j doręczenie odpisu zarządzenia z dnia 13.03.2018 r. skazanemu z pouczeniem i w zależności od tego, czy skazany wniesienie zażalenie, podjęcie dalszych decyzji. Do realizacji tych czynności właściwy jest wyłącznie prezes sądu odwoławczego a nie kasacyjnego, co uzasadnia konieczność uchylenia zaskarżonego zarządzenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania przez prezesa sądu odwoławczego (art. 437 § 2 k.p.k.).

Na marginesie tej sprawy trzeba poczynić dwie uwagi. Pierwsza to wskazana już powyżej niezasadna decyzja o przyznaniu skazanemu obrońcy z urzędu, w układzie, gdy upłynął termin do kasacji wnoszonej przez stronę (skazanego). Gdyby w takiej sytuacji wydano zarządzenie o odmowie przyjęcia kasacji, jako wniesionej po terminie, to skazany, po doręczeniu takiego zarządzenia, mógłby domagać się przewrócenia terminu do jej wniesienia z powołaniem się na uchybienie zawinione

przez swojego obrońcę, o ile – oczywiście – by wykazał, iż nie zrezygnował z prawa do wniesienia kasacji po tym jak jego obrońcy doręczono odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem na piśmie. Druga uwaga dotyczy zaś terminu, w którym skazany miał się dowiedzieć o treści wyroku sądu odwoławczego, z czego wywodzi się następnie termin do złożenia wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia kasacji. Otóż z treści wniosku z dnia 22.08.2016 r. (k. 145) wcale nie wynika, że skazany wiedział o wydaniu wyroku przez sąd II instancji. Skazany w piśmie tym domagał się jedynie wydania odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem **w sprawie II K .../13**, a więc sądu I instancji, a nie sądu II instancji. W treści tego pisma nie ma jakiegokolwiek stwierdzenia, które dawałoby podstawy do uznania, że skazany wie o tym, iż zapadł już w tej sprawie wyrok sądu odwoławczego; w tym zakresie ustalenia zawarte w uzasadnieniu zarządzenia z dnia 13.03.2018 r. są dowolne i nieprawidłowe. Nie jest wskazane w zarządzeniu również inne źródło, z którego wniosek taki byłby uprawniony. Przeciwnie, z akt sprawy nie wynika, aby M.O. posiadał wiedzę, co do treści wydanego przez sąd odwoławczy rozstrzygnięcia (zawiadomienie o terminie rozprawy apelacyjnej odebrała matka skazanego – uw. SN) a już tym bardziej, co do czynności przedsięwziętych przez obrońcę po wydaniu prawomocnego orzeczenia. Skazany przez cały tok postępowania toczącego się już po wydaniu wyroku przez sąd odwoławczy był pozbawiony wolności i przebywał w warunkach izolacji poza granicami kraju, nie miał zatem swobody dostępu do akt i informacji o podejmowanych w sprawie czynnościach. Dopiero z treści pisma datowanego na dzień 30.09.2016 r. (k. 768) wynika, że skazany wie, iż zapadł wyrok sądu II instancji. Wskazuje bowiem w nim jego sygnaturę oraz domaga się ustanowienia obrońcy dla sporządzenia kasacji (k. 771v). Z treści tego pisma wynika zresztą, że swoje żądanie (mające charakter kasacji – uw. SN) napisał już następnego dnia, po tym jak otrzymał odpis wyroku sądu II instancji wraz z uzasadnieniem, a więc dowiedział się o istnieniu prawomocnego wyroku. Brak adnotacji o tym, kiedy to pismo złożył w administracji zakładu karnego w RFN nie daje obecnie podstaw do negowania, aby żądanie to złożył po terminie zawitym z art. 126 § 1 k.p.k. w zw. z art. 524 § 1 k.p.k. Jeżeli w tej sprawie wydano by zarządzenie o odmowie przyjęcia kasacji wobec złożenia jej po terminie, to skazany miałby prawo do złożenia wniosku o przywrócenie terminu do jej wniesienia, gdyby

wykazał, iż to po stronie jego obrońcy było wyłączne zawinienie w niewniesieniu kasacji już po tym, jak obrońcy z wyboru został doręczony odpis wyrok sądu II instancji wraz z uzasadnieniem.

kc

Z tych też powodów Sąd Najwyższy postanowił jak w postanowieniu.